

گزارش موردی:

بررسی نقش خودشیفتگی در گرایش به دوپینگ ورزشکاران پرورش اندام استان تهران

فرزین باقری شیخانگفشه^{*} ۱، مبین حاجی حسنی^۲

- ۱- دانشجوی دکتری روان‌شناسی دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران
۲- دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

استفاده از داروهای غیرمجاز که به عنوان دوپینگ^۱ در میان ورزشکاران شناخته می‌شود، یک تهدید جدی برای سلامتی جسمی و روانی ورزشکاران به حساب می‌آید و با روحیه و منش ورزشکاری مغایرت دارد (۱). تا به امروز، نظریه‌های بسیاری همچون نظریه یادگیری اجتماعی آکرز (۲)، چهارچوب ذهنی دوپینگ (۳)، نظریه کنترل تعادل (۴) و نظریه ظاهر و استفاده از داروهای بهبوددهنده (۵) در رابطه با استفاده از داروهای غیرمجاز مطرح شده است که حاکی از اهمیت پدیده دوپینگ در ورزش و بی‌انته بودن این داستان است (۶). در این بین، بدنسازان^۵ از جمله گروه‌هایی هستند که استفاده از داروهای غیرمجاز در آن‌ها بسیار برجسته و شایع است (۷). موضوعی که بردلی و گریس (۷) بر آن تأکید می‌کنند و شش مکانیزم توجیح اخلاقی، برجسب‌زنی حسن تعبیر شده، مقایسه سودمند، جابه‌جایی مسئولیت، ریزش مسئولیت و تحریف پیامدها و همچنین سه زمینه متداول‌سازی دوپینگ که شامل گفت و گو در مورد دوپینگ با دوستان، اعضای خانواده و پیشرفت از مصرف مکمل به استفاده از دوپینگ را در رابطه با دوپینگ بدنسازان مطرح می‌کنند. در واقع، باید اذعان داشت که دوپینگ در بدنسازی به عنوان یک مشکل سلامتی دست کم گرفته شده (۸)، مسئله بسیاری جدی است که به نوعی در حال عادی شدن است (۹)؛ درحالی‌که می‌تواند پیامدهای گوناگونی بسیاری را در سطوح مختلف به همراه داشته باشد. در همین رابطه، مفهوم نگرش دوپینگ^۶ از جمله مهمترین موضوعاتی است که در رابطه با دوپینگ مطرح شده است (۱۰). مطالعات حاکی از اهمیت نگرش ورزشکاران در رفتارهای انحرافی

مرتبط با دوپینگ هستند (۱۱). در واقع، نگرش دوپینگ به عنوان آمادگی افراد برای استفاده از مواد بهبود عملکرد ممنوع و روش‌های ممنوع تعریف می‌گردد (۱۰ و ۱۲) که می‌تواند با پتانسیل رفتارهای دوپینگ (۱۳) و جهت‌گیری ورزشی (۱۰) مرتبط باشد. در همین رابطه، فرا تحلیل انتومانیس و همکاران (۱۴) نشان می‌دهد که نگرش نسبت به دوپینگ، یکی از پیش‌بینی‌کنندگان قوی رفتارهای مرتبط با دوپینگ و سوءمصرف داروهای غیرمجاز است؛ موضوعی که بیانگر لزوم بررسی پدیده نگرش دوپینگ و عوامل مرتبط با آن است.

مؤلفه‌های شخصیتی و به طور مشخص خودشیفتگی، از جمله موضوعاتی هستند که در رابطه با نگرش دوپینگ می‌توان در نظر داشت. در مطالعه‌ای، نیکولز و همکاران (۲۲) بر اساس نتایج تحلیل رگرسیون گزارش می‌دهند، خودشیفتگی و رفتارهای ضداجتماعی به صورت مثبت نگرش نسبت به دوپینگ را پیش‌بینی می‌کنند و خودشیفتگی پیش‌بین رفتارهای تقلب در ورزش است. بر همین اساس، ارتباط بین سه‌گانه تاریک شخصیت و نگرش به دوپینگ، موضوعی است که به رغم اهمیت بسیاری که دارد، در خارج از کشور و به ویژه داخل کشور نادیده گرفته شده است. در مجموع، با توجه به افزایش اهمیت بدنسازی طبیعی و ورزشکاران اخلاق‌مدار در دنیای امروز و همچنین در نظر گرفتن آسیب‌های جسمانی و روان‌شناختی دوپینگ بر ورزشکاران؛ پژوهش حاضر در نظر دارد که نقش پیش‌بینی‌کننده خودشیفتگی را در نگرش به دوپینگ بدنسازان مرد بررسی نماید.

روش

پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی بود. جامعه پژوهش کلیه بدنسازان مرد استان تهران در سال ۱۳۹۹ بودند. برای اطمینان از حجم نمونه ۲۳۰ نفر با روش نمونه‌گیری دردسترس انتخاب شدند (۳۵). معیارهای ورود به پژوهش شرایط بدنی سالم، مرد بودن، دامنه سنی ۱۸ تا ۴۰ سال و استفاده از مشتقات استروئیدی و مکملی در ۲ سال گذشته، بود. همچنین، معیارهای خروج از پژوهش نیز شامل نداشتن ۴ سال سابقه بدنسازی، شانس جواب دادن به سوالات و نیمه‌کاره رها کردن پرسشنامه‌ها، می‌شود.

ابزار اندازه‌گیری

مقیاس نگرش بهبود عملکرد (PEAS): مقیاس نگرش بهبود عملکرد توسط پتروسزی و آیدمن (۱۲) به منظور ارزیابی نگرش افراد نسبت به استفاده از دوپینگ طراحی گردیده است. این مقیاس تک عاملی از ۱۷ گویه تشکیل شده و پاسخدهی و نمره‌دهی در این مقیاس به صورت

لیکرت از کاملاً مخالفم (۱) تا کاملاً موافقم (۶) است. دامنه نمرات در مقیاس نگرش بهبود عملکرد بین ۱۷ تا ۱۰۲ است که نمرات بیشتر بیانگر نگرش مثبت تر نسبت به دوپینگ است. نقطه میانی نظری مقیاس نگرش بهبود عملکرد ۵۹/۵ است و پتروسزی و آیدمن (۱۲) میانگین بین ۳۰/۸۶ تا ۴۴/۶۸ و انحراف معیار بین ۷/۳۹ تا ۱۳/۰۲ را برای آن بیان می کنند. یافته های پژوهش پتروسزی و آیدمن (۲۰۰۹) حاکی از مشخصه های روانسنجی مطلوب مقیاس نگرش بهبود عملکرد است. نتایج تحلیل عاملی تاییدی و تحلیل عامل اکتشافی حاکی از ساختار تک عاملی مقیاس بودند. ضرایب آلفا کرونباخ در گروه های مختلف پژوهش پتروسزی و آیدمن (۱۲) بین ۰/۷۱ تا ۰/۹۱ بود که بیانگر همسانی درونی مناسب مقیاس است. یافته ها تایید کننده پایایی بازآزمایی مقیاس نیز بود ($r = 0/752$). همچنین، پتروسزی و آیدمن (۱۲) از طریق بررسی ارتباط مقیاس نگرش بهبود عملکرد با تمایل برای استفاده از دوپینگ و مصرف دوپینگ خودافشاشده، روایی مطلوب مقیاس را گزارش می دهند. پژوهش های مورنتی سانچز و همکاران (۳۶) و نیکولز و همکاران (۳۷) نیز بیانگر پایایی و روایی مناسب مقیاس نگرش بهبود عملکرد هستند. نتایج پژوهش حاضر نیز حاکی از همسانی درونی مناسب مقیاس است ($\alpha = 0/83$).

مقیاس سه گانه تاریخ شخصیت (DT): این مقیاس توسط جوناسون و وبستر (۳۸) ساخته شد که شامل ۱۲ سؤال است. جوناسون و وبستر (۳۸) ویژگی های روانسنجی این مقیاس شامل اعتبار سازه، اعتبار افتراقی، اعتبار همزمان و اعتبار آزمون-بازآزمون را در ۴ مطالعه مختلف مورد آزمون قرار دادند. این مطالعه ها در مجموع ۱۰۸۵ شرکت کننده داشتند. در نهایت از ۹۱ گویه اولیه، ۱۲ سؤال برای فرم نهایی باقی ماند. در پایان، آن ها مقیاس خود را تحت عنوان ۱۲ ویژگی نامیدند در حالی که این مقیاس همان سه جنبه تاریخ شخصیت را اندازه گیری می کند. سازندگان مقیاس گزارش نمودند که این پرسش نامه ویژگی های روانسنجی مناسبی در تمام مطالعات داشته است. این مقیاس دارای سه عامل ماکیاولیسم، خودشیفتگی و رفتار ضداجتماعی است که این سه عامل را با ۱۲ سؤال نه گزینه ای براساس مقیاس لیکرت از به شدت مخالفم (۱) تا کاملاً موافقم (۹) می سنجد. حداقل و حداکثر نمره در این پرسش نامه به ترتیب ۱۲ و ۱۰۸ است که افراد با سه گانه تاریخ بیشتر، نمرات بالاتری را در این پرسش نامه کسب می کنند. در مطالعات متعددی که سازندگان انجام دادند میزان ضرایب آلفا کرونباخ ماکیاولیسم از ۰/۷۷-۰/۷۲، ضد اجتماعی از ۰/۶۶-۰/۷۹ و خودشیفتگی از ۰/۷۸-۰/۸۵ گزارش شد (۳۸). بررسی های مربوط به روایی محتوا و سازه این مقیاس مؤید روایی پرسشنامه مذکور است. در ایران حاجلو، قاسمی نژاد، انصاری حسین و سیدی اصل (۳۹) در پژوهشی با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی شاخص ریشه خطای میانگین مجذورات این مقیاس را مورد تأیید قرار دادند و میزان آلفا کرونباخ آن را برای

ماکیاولیسم ۰/۷۴، ضد اجتماعی ۰/۶۳ و خودشیفته ۰/۸۴ گزارش کردند. در پژوهش حاضر نیز از زیر مقیاس خودشیفتگی استفاده شد.

تحلیل آماری

در پژوهش حاضر برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. در این پژوهش از آمار توصیفی جهت محاسبه فراوانی‌ها و ترسیم جداول استفاده گردید و در آمار استنباطی از آزمون همبستگی و رگرسیون چندگانه با مدل همزمان استفاده شد. سطح معنی-داری برای تمامی فرضیه‌ها کمتر از ۵ صدم در نظر گرفته شد. همچنین برای تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۴ استفاده گردید.

یافته‌ها

در جدول ۱، شاخص‌های توصیفی سه گانه تاریک شخصیت، استحکام روانی و نگرش به دوپینگ اعم از میانگین و انحراف معیار گزارش شده است. پیش از تحلیل داده‌ها پیش‌فرض‌های آن بررسی شد. مقدار توم واریانس برای متغیرهای پیش‌بین در دامنه ۱/۳۵۰ تا ۲/۰۱۸ بود که از ۱۰ فاصله زیادی داشت، لذا هم‌خطی چندگانه رد شد. علاوه بر آن مقدار دوربین-واتسون برابر ۱/۷۴۲ بود که از ۰ و ۴ فاصله زیادی داشت، لذا همبستگی پسماندها نیز رد شد. همچنین، برای بررسی نرمال بودن توزیع متغیرها از آزمون چولگی و کشیدگی استفاده شد. کلاین (۴۱) پیشنهاد می‌دهد که قدر مطلق چولگی و کشیدگی متغیرها به ترتیب باید کمتر از ۳ و ۱۰ باشند. با توجه به جدول ۱، قدر مطلق چولگی و کشیدگی تمامی متغیرها کمتر از یک می باشد، بنابراین این پیش فرض نرمال بودن داده‌ها نیز برقرار است. نتایج بررسی همبستگی سه خودشیفتگی و نگرش به دوپینگ نیز مشخص کرد خودشیفتگی با نگرش به دوپینگ همبستگی مثبت معنادار داشتند ($P < 0/01$). به عبارت دیگر، با افزایش خودشیفتگی میزان نگرش به دوپینگ بدنسازان افزایش و بالعکس با کاهش متغیرهای مذکور میزان نگرش به دوپینگ در بدنسازان کاهش می‌یابد.

جدول ۱: شاخص‌های توصیفی و نتایج بررسی نرمال بودن متغیرهای پژوهش

متغیرهای پژوهش	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیذگی	۱
خودشیفتگی	۱۹/۸۴	۴/۳۴	۱/۲۴	۱/۰۲	۰/۴۵۲**
نگرش به دوپینگ	۵۲/۹۲	۹/۰۲	۱/۵۴	۱/۶۳	۰/۷۵۲**

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف تعیین نقش خودشیفتگی در پیش‌بینی نگرش به دوپینگ بدنسازان مرد استان تهران انجام شد. نتایج به دست آمده نشان داد که خودشیفتگی با نگرش به دوپینگ همبستگی مثبت و معناداری داشتند که این نتیجه با مطالعات نیکولز و همکاران (۲۱ و ۲۲)؛ دونوان و همکاران (۱۹) و انگلار کارلسون و همکاران (۳۴) همسو بود. در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت، بدنسازانی که نمرات بالایی در خودشیفتگی کسب می‌کنند، تمایل بیشتری به رفتارهای ضداجتماعی و پرخاشگرایانه دارند (۱۷ و ۱۸) و تمام تلاش خود را می‌کنند به هر نحوی که شده دیگران را تحت تأثیر خود قرار دهند. استفاده از داروهای غیر مجاز و دوپینگی (مانند مشتقات داروهای استروئیدی) از جمله راه‌هایی است که بدنسازان خودشیفته برای دستیابی به بدنی ایده‌آل و حجیم، به آن متوسل می‌شوند. از طرفی دیگر، استفاده از مواد دوپینگی این امکان را به ورزشکار می‌دهد خیلی زود به قدرت بدنی و عضلانی بالایی دست یابد که این خود موجب ارضا شدن حس رفتارهای ضداجتماعی و پرخاشگرایانه در بدنسازان می‌شود (۱۵). در این راستا، هوف (۳۴) در یک مطالعه کیفی ۱۱ ورزشکار استروئیدی مورد بررسی و ارزیابی قرار دادند؛ نتایج این پژوهش نشان داد بیشتر ورزشکاران از خطرات احتمالی که سوءمصرف این داروها برای سلامتی جسمانی و روان‌شناختی آنان دارد، آگاهی کافی نداشتند و اکثر آنها به دلیل کسب جذابیت و ظاهر عضلانی زیبا به سمت داروهای دوپینگی و مشتقات آن کشیده شدند. دونوان و همکاران (۱۹) در مطالعه‌ای دیگر، نگرش ورزشکاران نسبت به دوپینگ را مورد بررسی قرار دادند، یافته‌های به دست آمده حاکی از این واقعیت بود که از جمله عواملی که نقش مهمی در نگرش ورزشکاران نسبت به دوپینگ ایفا می‌کند، ویژگی‌های شخصیتی آنان است که در این رابطه اطلاعات اندکی وجود دارد.

References

1. Johnson MB. A systemic social-cognitive perspective on doping. *Psychology of Sport and Exercise*. 2012; 13(3): 317-323.
2. Kabiri S, Cochran JK, Stewart BJ, Sharepour M, Rahmati MM, Shadmanfaat SM. Doping among professional athletes in Iran: A test of Akers's social learning theory. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*. 2018; 62(5): 1384-1410.
3. Petróczi A. The doping mindset—Part I: Implications of the functional use theory on mental representations of doping. *Performance Enhancement & Health*. 2013; 2(4): 153-163.
4. Kabiri S, Shadmanfaat SM, Donner CM. Using control balance theory to examine sports doping among professional athletes in Iran. *Journal of Drug Issues*. 2019; 49(3): 493-511.
5. Coquet R, Roussel P, Ohl F. Understanding the paths to appearance- and performance-enhancing drug use in bodybuilding. *Frontiers in Psychology*. 9: 1431.
6. Vlad RA, Hancu G, Popescu GC, Lungu IA. Doping in Sports, a Never-Ending Story? *Advanced Pharmaceutical Bulletin*. 2018; 8(4): 529-534.
7. Boardly ID, Grix J. Doping in bodybuilders: a qualitative investigation of facilitative psychosocial processes. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*. 2014; 6(3): 422-439.
8. Melnik B, Jansen T, Grabbe S. Abuse of anabolic-androgenic steroids and bodybuilding acne: an underestimated health problem. *Journal der Deutschen Dermatologischen Gesellschaft*. 2007; 5(2): 110-117.
9. Engelberg T, Moston S, Skinner J. The final frontier of anti-doping: A study of athletes who have committed doping violations. *Sport Management Review*. 2015; 18(2): 268-279.
10. Petróczi A. Attitudes and doping: a structural equation analysis of the relationship between athletes' attitudes, sport orientation and doping behavior. *Substance Abuse Treatment, Prevention, and Policy*. 2007; 2: 34.
11. Alaranta A, Alaranta H, Holmila J, Palmu P, Pietilä K, Helenius I. Self-reported attitudes of elite athletes toward doping: differences between type of sport. *International Journal of Sports Medicine*. 2006, 27: 842-6.
12. Petróczi A, Aidman E. Measuring explicit attitude toward doping: Review of the psychometric properties of the Performance Enhancement Attitude Scale. *Psychology of Sport and Exercise*. 2009; 10(3): 390-396.

13. Sekulic D, Tahiraj E, Zvan M, Zenic N, Uljevic O, Lesnik B. Doping attitudes and covariates of potential doping behaviour in high-level team-sport athletes; Gender specific analysis. *Journal of Sports Science and Medicine*. 2016; 15(4): 606-615.
14. Ntoumanis N, Ng JY, Barkoukis V, Backhouse S. Personal and psychosocial predictors of doping use in physical activity settings: a meta-analysis. *Sports Medicine*. 2014; 44(11): 1603-1624.
15. Furnham A, Richards SC, Paulhus DL. The Dark Triad of Personality: A 10 Year Review. *Social and Personality Psychology Compass*. 2013; 7(3): 199-216.
16. Paulhus DL, Williams KM. The dark triad of personality: Narcissism, machiavellianism, and psychopathy. *Journal of Research in Personality*. 2002; 36(6): 556-563.
17. Paulhus DL. Toward a taxonomy of dark personalities. *Current Directions in Psychological Science*. 2014; 23(6): 421-426.
18. Jones DN, Paulhus DL. The role of impulsivity in the dark triad of personality. *Personality and Individual Differences*. 2011; 51(5): 679-682.
19. Donovan RJ, Egger G, Kapernick V, Mendoza J. A conceptual framework for achieving performance enhancing drug compliance in sport. *Sports Medicine*. 2002; 32(4): 269-284.
20. Petróczi A, Aidman E. Psychological drivers in doping: The life-cycle model of performance enhancement. *Substance Abuse Treatment, Prevention, and Policy*. 2008; 3: 7.
21. Nicholls AR, Madigan DJ, Backhouse SH, Levy AR. Personality traits and performance enhancing drugs: The Dark Triad and doping attitudes among competitive athletes. *Personality and Individual Differences*. 2017; 112: 113-116.
22. Nicholls AR, Madigan DJ, Duncan L, Hallward L, Lazuraz L, Bingham K, Fairs LRW. Cheater, cheater, pumpkin eater: the Dark Triad, attitudes towards doping, and cheating behaviour among athletes. *European Journal of Sport Science*. Published online.
23. Lin Y, Mutz J, Clough PJ, Papageorgiou KA. Mental toughness and individual differences in learning, educational and work performance, psychological well-being, and personality: A systematic review. *Frontier in Psychology*. 2017; 8: 1345.
24. Crust L. Mental toughness in sport: A review. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*. 2007; 5(3): 270-290.
25. Sheard M, Golby J, Van Wersch, A. Progress toward construct validation of the Sports Mental Toughness Questionnaire (SMTQ). *European Journal of Psychological Assessment*. 2009; 25(3): 186-193.

26. Nicholls AR, Polman RCJ, Levy AR, Backhouse SH. Mental toughness in sport: Achievement level, gender, age, experience, and sport type differences. *Personality and Individual Differences*. 2009; 47(1): 73-75.
27. Schaefer J, Vella SA, Allen MS, Magee CA. Competition anxiety, motivation, and mental toughness in golf. *Journal of Applied Sport Psychology*. 2016; 28(3): 309-320.
28. Wilson, D., Bennett, E. V., Mosewich, A. D., Faulkner, G. E., & Crocker, P. R. (2019). "The zipper effect": Exploring the interrelationship of mental toughness and self-compassion among Canadian elite women athletes. *Psychology of Sport and Exercise*, 40, 61-70.
29. Kristjánisdóttir H, Erlingsdóttir AV, Sveinsson G, Saavedra JM. Psychological skills, mental toughness and anxiety in elite handball players. *Personality and Individual Differences*. 2018; 134: 125-130.
30. Laure P, Binsinger C. Doping prevalence among preadolescents athletes: A 4-year follow-up. *British Journal of Sports Medicine*. 2007; 41(10): 660-663.
31. Kirby K, Moran A, Guerin S. A qualitative analysis of the experiences of elite athletes who have admitted to doping for performance enhancement. *International Journal of Sport Policy and Politics*. 2011; 3(2): 205-224.
32. Liokaftos D. Natural bodybuilding: An account of its emergence and development as competition sport. *International Review for the Sociology of Sport*. 2019; 54(6): 753-770.
33. Englar-Carlson M, Gleaves J, Macedo E, Lee H. What about the clean athletes? The need for positive psychology in anti-doping research. *Performance Enhancement & Health*. 2016; 4(3-4): 116-122.
34. Hoff D. Doping, risk and abuse: An interview study of elite athletes with a history of steroid use. *Performance Enhancement & Health*. 2012; 1(2): 61-65.
35. Etikan I, Musa SA, Alkassim RS. Comparison of convenience sampling and purposive sampling. *American Journal of Theoretical and Applied Statistics*. 2016; 5(1): 1-4.
36. Morente-Sánchez J, Femia-Marzo P, Zabala M. Cross-cultural adaptation and validation of the Spanish version of the Performance Enhancement Attitude Scale (Petróczi, 2002). *Journal of Sports Science and Medicine*. 2014; 13(2): 430-438.
37. Nicholas AR, Madigan DJ, Levy AR. A confirmatory factor analysis of the Performance Enhancement Attitude Scale for adult and adolescent athletes. *Psychology of Sport and Exercise*. 2017; 28: 100-104.
38. Jonason PK, Webster GD. The dirty dozen: A concise measure of the dark triad. *Psychological assessment*. 2010; 22(2):420-432.

39. Hajlo N, Ghasemi Nejad MA, Jangi S, Ansar Hossain S. Relationship between the dark triad personality and cyber bullying in student internet users. *Journal of Kermanshah University of Medical Science*. 2015; 19(1): 24-31. [Persian].
40. Bagheri Sheykhangafshe, F., Abolghasemi, A., Kafi Masouleh, M. (2019). Comparison Dark Triad Traits of Personality, Cognitive Decision-Making and Mental Toughness in Natural, Supplement and Steroid Bodybuilders. *Sport psychology Studies*, 8(29), 19-38. [Persian].
41. Kline RB. Principles and practice of structural equation modeling. Guilford publications; 2015.